

هم‌افزایی مدیریت شهری با دانشگاه برای حل معضل حاشیه‌نشینی

یکی از معضلات جدی در کلان‌شهر مشهد، حاشیه‌نشینی، چالش‌ها و مشکلات ناشی از آن است. موضوعی که نیازمند هم‌افزایی همه ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های موجود در زمینه‌های علمی و مدیریتی است. اگر چه در نگاه کلان، این مسئله نیازمند بازنگری جدی در مسئله توسعه شهرها و برنامه‌ریزی کشوری است و مدیریت شهری نیز در این زمینه وظایف جدی برعهده دارد. اما بهره‌مندی از ظرفیت‌های علمی و پژوهشی دانشگاه‌ها نیز می‌تواند در این زمینه راهگشا باشد. در همین راستا مراسم رونمایی از پوستر نخستین کنفرانس ملی چالش‌های حاشیه‌نشینی و فرصت‌های بازآفرینی، با حضور جمعی از مدیران شهری و دانشگاهی برگزار شد.

روزانه ۱۵۰۰ تن مسکین چاه‌نشین

چالش‌های حاشیه‌نشینی برای مدیریت شهری

رئیس شورای اسلامی شهر مشهد در این نشست گفت: شاید یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین موضوعات، مسئله حاشیه‌نشینی است. یک سوم وسعت شهر مشهد گرفتار این پدیده است. مسئله‌ای که به واسطه ضعف در حوزه‌های معیشتی و اقتصادی در کشور در حال توسعه است و مردم از نقاط کانونی شهرهای بزرگ برای اینکه در سبد خانوار هزینه مسکن راپایین بیاورند، مجبورند به حاشیه‌نشینی روی آورند. مهدی ناصحی با بیان اینکه راه حل این مسئله فقط متوجه مدیریت شهری نیست، گفت: باید توان مردم در موضوعات اقتصادی ارتقا یابد. ولی چالش‌های این موضوع در همه مسائل نظیر اجتماعی، فرهنگی، اقتصاد شهری، حمل‌ونقل، ایمنی شهری، پدافند غیرعامل و... متوجه مدیریت شهری است. وی با اشاره به ایجاد کمیسیون حاشیه‌شهر در این دوره از شورای شهر اظهار کرد: بیش از ۴۰ درصد بودجه شهر به این مهم اختصاص داده شد تا نبود تعادلی که در ابعاد مختلف در زمینه رشد حاشیه‌شهر به چشم می‌خورد، برطرف شود.

● ظرفیت پروژه‌های شهری، تجربه کارگاهی عینی

رئیس شورای اسلامی شهر مشهد، ارائه پانصد خدمت شهرداری به شهروندان را نشان دهنده ظرفیتی مناسب برای تجربه کارگاهی دانشگاهیان دانست و گفت: دانشجویان و اساتید می‌توانند از این ظرفیت استفاده کنند و خدمات مدیریت شهری نه فقط در موضوع حاشیه‌شهر، بلکه در دیگر مسائلی نظیر خدمات شهری، حمل‌ونقل عمومی، شهرسازی و... به عنوان کارگاهی عینی و رایگان در خدمت دانشگاه باشد. به عنوان مثال در موضوع نهضت آسفالت از نزدیک مشاهده شود که چه حجمی از اقدامات گسترده در این زمینه انجام می‌شود یا در حوزه حمل‌ونقل و قطار شهری هم اکنون زیرزمین ۴ هزار نیرومشغول به کار هستند تا فاز یک خط ۳ راه به سرانجام برسانند. ناصحی افزود: مهم‌ترین مصرف‌کننده پژوهش‌های دانشگاهی نیز مدیریت شهری است. به همین خاطر همکاران در مدیریت شهری مکلف به مشارکت در این موضوع هستند. به همین منظور بانک پایان‌نامه‌های تولید شده می‌تواند برای بهره‌مندی در اختیار سازمان بازآفرینی قرار بگیرند و از صاحبان آثار دعوت شود تا ابعاد این پژوهش‌ها از نگاه اجرایی بررسی شود.

وی تصریح کرد: در محلات بازآفرینی مسائل زیادی وجود دارد و کیفیت درخواست‌های مردم تغییر کرده است اما تا نقطه آرمانی فاصله داریم. امیدواریم این کنفرانس تأثیر مثبت خود را بگذارد و ما هم در مدیریت شهری از این موضوع حمایت می‌کنیم. سال آینده نیز کنفرانس مدیریت شهری در مهرماه برگزار خواهد شد و از همه متخصصان در این زمینه برای شرکت در این کنفرانس دعوت می‌کنیم.

تحول آفرینی در دانشگاه آزاد اسلامی

رئیس دانشگاه آزاد اسلامی خراسان رضوی هم با اشاره به تحول دانشگاه آزاد اسلامی نسبت به گذشته گفت: تغییرات بنیادی یا تحول آفرینی را دانشگاه آزاد اسلامی شروع کرده است. نگاه ما این است که دانشگاه با نیت حل مسئله و بروز و ظهور در فضای اجتماعی باید فعالیت کند. از این رو انتظار این است که دانشگاه بتواند در بستر جامعه، برخی از مشکلات را برطرف کند. محسن مرادی افزود: دانشگاه آزاد اسلامی مشهد در شرق کشور شرایط بسیار ویژه‌ای دارد. بودجه دانشگاه ۲۴ همت است که نسبت به سال ۱۴۰۰ چهار برابر شده است. در مقایسه با دیگر دانشگاه‌ها شرایط بسیار خوبی را به لحاظ بودجه‌ای و جمعیت دانشجویی داریم. در استان حدود ۸۴ هزار دانشجو در هفده واحد دانشگاهی مشغول فعالیت هستند.

● تعریف برنامه‌های علمی برای حل معضلات

وی با اشاره به مجموعه برنامه‌های علمی تعریف شده در دانشگاه آزاد اسلامی بیان کرد: بیش از ۵۵ برنامه علمی در دانشگاه آزاد اسلامی با نگاه و رویکرد حل مسئله و معضلات کشور طراحی و هر استان متولی تعدادی از برنامه علمی شد. خراسان رضوی اکنون سه برنامه علمی را مدیریت می‌کند. رئیس دانشگاه آزاد اسلامی خراسان رضوی تصریح کرد: بیش از ۱۲۰ هزار پایان‌نامه با این نگاه پیش می‌شود و دانشجویان نیز در انتخاب موضوعات مشوق‌هایی دارند. اینکه اگر به یکی از معضلات کشور بپردازند ۲۵ درصد از شهریه را پرداخت نمی‌کنند. همچنین استاد راهنما در این موضوعات حق الزحمه بیشتری دریافت خواهد کرد.

● هم‌افزایی دانشگاه آزاد اسلامی و مدیریت شهری

مرادی با بیان اینکه مجموعه مدیران دانشگاه آزاد اسلامی با نگاه تحول‌آفرین و حضور در متن جامعه افق جدیدی را برای دانشگاه تعریف کرده‌اند، گفت: در بین مجموعه‌هایی که در کنار دانشگاه می‌توانند برای حضور دانشگاه در بستر جامعه کمک‌کننده باشند، شهرداری و شورای اسلامی شهر است. باعث افتخار ماست که امروز این مجموعه بزرگ در کنار فعالیت‌های علمی دانشگاه حضور دارد و جادار داز شهردار، شهرداری و شورای اسلامی شهر مشهد قدرانی کنیم. وی افزود: این کنفرانس با نگاه تبیین و شناسایی فرصت‌های حاشیه‌نشینی در مشهد برنامه‌ریزی شده است و متولی این برنامه نیز دانشگاه آزاد اسلامی است که شبکه عظیم دانشگاهی به مدد امام رضا^(ع) برای حل مشکل حاشیه‌نشینی در این زمینه قدم برداشته‌اند.

نگاه ویژه شورای ششم به معضل حاشیه‌نشینی

سازمان دهی حاشیه‌نشینی، بیان کرد: وظیفه دولت این است که مهاجرت معکوس را در رأس کار خود قرار دهد. مشکل اصلی حاشیه‌نشینی و حلقه مفقوده‌ای که در این زمینه وجود دارد، نبود مدیریت یکپارچه شهری است. هر زمان این حلقه مفقوده یافت شود گام مؤثری در حوزه رفع معضلات حاشیه‌نشینی برداشته خواهد شد.

● بار اصلی مشکل حاشیه‌نشینی بردوش مدیریت شهری

علوی مقدم تصریح کرد: ۲۹ دستگاه متولی حاشیه‌شهر هستند اما امروز بار اصلی بر دوش شورای شهر و شهرداری است. نگاه ما این است که بودجه حاشیه‌شهر باید به ۴۵ درصد افزایش یابد. امسال نزدیک به ۴۰ درصد بودجه عمرانی مشهد به مناطق کم‌برخوردار

رئیس کمیسیون ویژه سامان دهی حاشیه‌شهر شورای اسلامی شهر مشهد نیز در این نشست بیان کرد: بحث حاشیه‌نشینی به معنای واقعی کلمه، پدیده‌ای اجتماعی است که از توسعه کلان‌شهرها به وجود می‌آید و شورای شهر با این موضوع نگاه ویژه‌ای دارد. سیدحسین علوی مقدم با اشاره به بودجه اندک حاشیه‌شهر در روزهای ابتدای شورای ششم، گفت: ۱۵ درصد بودجه شهری به مناطق کم‌برخوردار اختصاص داده شده بود که در شورای ششم اولین مصوبه ما با نگاه ویژه و دغدغه‌مند به حاشیه‌شهر بود. وی با اشاره به وظیفه دولت و مدیریت شهری در خصوص

هم‌افزایی با دانشگاه و رسیدن به برنامه عملیاتی

همایش در موضوعات اقتصادی، اجتماعی، بهداشتی، رسانه‌های خدماتی و... از مجموعه خروجی این کنفرانس به برنامه عملیاتی لازم در موضوعات بازآفرینی برسم. محمدرضا عبدالله زاده افزود: همراهی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خراسان رضوی به ما کمک می‌کند که از ظرفیت علمی دانشجویان دکتری و فوق‌لیسانس در موضوعات استفاده

مدیرعامل سازمان بازآفرینی فضاهای شهری شهرداری مشهد نیز در این مراسم بیان کرد: در این کنفرانس برای نخستین بار با واحد پیش دانشگاه آزاد اسلامی همکاری داریم و تلاش ما بر این است که در بحث بازآفرینی به مرحله اجرایی برسیم و با توجه به عنوان‌های

سوق دادن پایان‌نامه‌ها به حل مشکلات جامعه

می‌کند که نظام پایش، نظام پوشش، دانشکده‌های موضوعی و مدارس عالی، نمونه‌هایی از این مفاهیم جدید است. اسماعیل خیرخواه افزود: نظام پایش دانشگاه آزاد اسلامی تلاش می‌کند که چالش‌های واقعی جامعه را شناسایی و این چالش‌ها را در قالب منظومه‌های دقیق سامان‌دهی کند و پایان‌نامه و رساله‌هایی را به سمت‌وسوی حل مشکلات و معضلات جامعه سوق بدهد. این فرایند در نظام پایش در قالب مفهومی به نام برنامه‌های عینی در حال پیاده‌سازی

رئیس دبیرخانه برنامه‌های علمی خراسان رضوی هم با بیان اینکه دانشگاه آزاد اسلامی چند سالی است که چشم‌انداز و اهداف جدیدی را برای خود تعریف کرده است، گفت: این دانشگاه قدم به عرصه ورود به دانشگاه‌های نسل چهارم و پنجم گذاشته است. مفاهیم و اجزای جدیدی برای آماده‌سازی ورود به این عرصه آماده کرده و قوانین و مقررات خود را بر این اساس بازنگری

اهداف کنفرانس و نگاه مسئله‌محوری

کنفرانس گفت: باتوجه به آمارها بیش از ۲۵ درصد از جمعیت شهری کشور در سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه‌ای زیست می‌کنند. این پدیده ناشی از نبود تعادل در توسعه شهری، مهاجرت‌های گسترده اجتماعی اقتصادی و سیاست‌های نادرست مدیریت زمین و مسکن است که پیامدهای آن رشد آسیب‌های اجتماعی و فقر، افزایش جرم و ناامنی و بحران‌های زیرساختی و محیط‌زیستی است. در خراسان رضوی حدود ۱۰۷ محله هدف بازآفرینی شهری شناسایی شده است. پس از آن خوزستان، ایلام و چهارمحال بختیاری است. وی افزود: اهداف برگزاری کنفرانس، ایجاد تعامل بین دانشگاهیان، مدیران شهری و سیاست‌گذاران برای حل بحران ابرچالش حاشیه‌نشینی است. اهداف فرعی نیز ارائه آخرین نتایج تحقیقات در حوزه‌های دانشی مختلف، ایجاد گفت‌وگو علمی اجرایی و تبادل دانش میان رشته‌ای، آشنایی با مفاهیم نظری و عملیاتی که در حوزه‌های دانشی ذیل محورهای کنفرانس تعریف شده است، بررسی تجارب جهانی و راهکارهای بومی‌سازی شده و معرفی فناوری‌های نوین و مدل‌های توسعه پایدار است. محورها، کنفرانس نیز متناسب با چالش‌های احصا شده است. اینکه نگاه جامع و همه‌جانبه باشد و به صورت ادواری این کنفرانس در سال‌های آتی برگزار شود.

مجری برنامه علمی حاشیه‌نشینی در توسعه شهری محوری برنامه علمی حاشیه‌نشینی در خصوص اهمیت موضوع این

هم‌افزایی حوزه اجرایی و حوزه نظری

تحقق یابد و چون کارگاه‌ها موضوع محور است، مبتنی بر نیاز جامعه اجرایی و چالش‌های روز جامعه است. تکتم حنایی افزود: از این منظر برنامه‌ریزی شده و هر کارگاه جمع‌بندی دارد که براین‌دانش در اختتامیه به شکل یک بیانیه چاپ خواهد شد و نقشه‌راهی برای سال‌های آینده

رئیس شورای دانشی برنامه علمی حاشیه‌نشینی با تأکید بر اینکه این کنفرانس تفاوت‌های معناداری با دیگر کنفرانس‌ها دارد، گفت: هم‌افزایی بخش اجرا و حوزه نظری مدنظر است. تعامل بین دو حوزه که

